

Za gospodarje

Maribor, dne 2. junija 1937.

Turščična ali bulava snet

Splošno o koruzni sneti

Čim pridnejše gojimo kako kulturno rastlino, tem nevarnejši postajajo za njo rastlinski in živalski zajedavci. To dejstvo nas pa vzpodbuja tudi k temu, da posvečamo boleznim in škodljivcem koruze vso pozornost. Imed škodljivcev koruze so nekateri le krajevnega pomena, n. pr. vrane, fazani, jaszeci, gosenice itd. V splošnem pa sta zelo nevarna škodljivca koruzna snet in koruzna večča.

Turščična ali koruzna snet povzroča glivica, ki spada med optrotrose glive. Bolezen spoznamo že po njeni sunanosti na naplunjenih, s črnila prahom napolnjenih bulah (mehurjih).

Že v zgodnjem poletju opazimo na koruzi okrogle bule, ki so prevlečene s srebrnobelkasto kožico, ki pozneje razpoči, da se črni prah razprši. Take bule razne velikosti najdemo na vseh nadzemnih delih koruzne rastline in je videti, da zavisi njih posamezna velikost od dovajanja hranilnih snovi v rastlino sami. Na moških cvetih se razvijejo bule le do velikosti graha ali fižola, na listnih rebrih in na višjih delih stebila pa dosežejo že velikost krompirja. Največje bule pa najdemo spodaj na stebli in pa na storžih, kjer dosežejo tudi velikost otroške glavice. Bolezen spremeni ali cel storž v eno samo snetljivo bulo, ali pa se razvije snetljivost v posameznih zrnih. Napaden storž je izgubljen. Škodo, ki jo povzroča koruzna ali bulava snet, cenimo po napadenih delih rastline in po velikosti snetljivih bul. Bolezen na stebli vpliva na pridelek, in sicer, če je nad storževim nastavitom bolj, kakor pa, če se je pojavila pod njim.

Podnebje ne vpliva bogve kako na bulavo snet. Pač so nekateri znanstveniki mnenja, da jo suho vreme pospešuje. Škoda, ki jo povzroča turščična snet, sploh ne moremo še danes preceniti za naše razmere. Značilno za pojav bolezni je namreč, da nastopa na posameznih poljih močneje

in še na teh v zelo menjšajočem obsegu, na drugih pa je sploh ni, tako da si ne moremo ustvariti prave slike in kaj radi zaradi tega večkrat škodo pretiravamo. Pa če znaša škoda n. pr. le 2% izpada zrnja, nas mora to že vzpodbuditi, da posvečamo pojavu bolezni vso pozornost že zaradi jedline in krmilne vrednosti koruze in njenih izdelkov.

Dozorele bule vsebujejo na milijone trosov, ki jih raznaša veter. Ako pade tak tros na kako drugo koruzno rastlino, skali in se preriže, dokler je še ta mlada in nežna, skozi tenčice v notranjost. Rastlina je okužena. Zato se pa tudi zgodaj dozorele bule velika nevarnost za sosedna še neokužena koruzna polja. Tudi okuženje storžev se izvrši na enak način. Trosi in zraka padejo na brazdiš čenskega oveta, kjer inkalijo in prodre glivica nato potom mešička v notranjost osemenja, kjer pretvori storž v eno veliko snetljivo bulo ali pa del zrnja v sorazmerno manjše mehurje. Okuženje se pa lahko izvrši tudi na starejših rastlinah in njenih delih, če so ranjeni bodisi zaradi nerodnega obdelovanja (okapanje in osipanje), bodisi po toči.

Kako se izvrši prvo okuženje in kako prezimi gliva?

Znano je, da se razširjajo šitne sneti s zrnjem. Pri koruzni ali bulavi sneti pa imamo opravka s zajedavcem, ki prestimi v zemlji, torej ne na zrnju. Iz trosov, ki so padli na zemljo, se razvije glivičasta tkovina, ki proizvaža troske (sporidije). Kjer je torej stala po bulavi sneti bolana koruza, tam je tudi zemlja okužena, kar je zelo važno vedeti za vsakega poljedelca.

Organske snovi v zemlji, kot sveži kmetijski gnoj in gnojnica, olajšujejo glivici življenje.

Verjetno je, da prenašamo bolezen tudi s zrnjem, toda gotovega še o tem ne moremo ničesar trditi. Poskusil sem sicer s trosi že zrnje okužiti s trosi te sneti, a izsledki so bili brez učinka. Prav lahko pa je mogoče, da pride s okuženim zrnjem gli-

vica v zemljo in povzroča šele pozneje obolenost rastline.

Ko poznamo razvoj in način življenja glivice, tudi razumemo, zakaj ne razkužujemo semena v obrambo pojave bolezni. Četudi razkužimo morebitno okuženo seme, je vendar to opravilo neuspešno proti poznejšim okužbam v zemlji. Zato tudi ne priporočamo razkuževanja koruznega semena, četudi razkužujemo druga žitna semena, ker bi v takem primeru lahko neuspešno razkuženje dovedlo kmeta do nevolje za to sicer važno opravilo pri žitih.

Iz opisanega razvojnega načina bulave sneti pa vidimo tudi zelo važen razloček napram drugim žitnim snetom. Glivica bulave sneti ne okuži kalčka in ne raste v notranjosti z rastlino, dokler ne doseže klasja, ampak vsaka bula nastane po posebni okužbi, ko je rastlina že precej odrasla. Bulava snet povzroča torej povsem krajevno obolenje koruzne rastline.

Ukrepi

Po življenjskem načinu zajedavca moramo tudi ubrati ukrepe v obrambne in zatiralne namene proti njemu. Taki ukrepi bi bili:

1. Ne sadimo koruze za koruzo na isti njivi in tudi ne preblizu polja, kjer je bila koruza prejšnje leto.

2. Ogibajmo se gnojenja s svežim hlevskim gnojem in zalivanja s preveč gnojnice.

3. Okapati in osipati moramo koruzo tako, da ne ranimo rastlin. Ko je dosegla rastlina nad 70 cm, jo že težko brez škode ospipamo.

4. Vsako bulo sežgimo, preden je dozorrela, ker s tem uničimo trose.

*

Že več let se trudijo znanstveniki, da bi vzgojili odporne koruzne vrste proti bulavi sneti, a praktično se še to ni pri navadni koruzi posrečilo, dasiravno bi bilo to želeli, ker le na ta način bi se je lahko z uspehom ubranili. Inž. Šturm Rado.

Ljudski pravnik.

Znižanje dolga napram prevžitarju. A. L. v Z. Leta 1932 ste kupili posestvo, pri čemur si je prodajalec izgovoril prevžitek, nekaj kupnine bi pa morali plačati v gotovini. Vprašate, ali se Vaš dolg v gotovini zniža na polovico. — Tudi napram

prevžitarjem se zniža dolg na polovico, ako niso v slabšem gmotnem položaju kot Vi. — Dopisa, na katerega Vam — kot se pritožujete — nismo odgovorili, žal nismo sprejeli.

Prodaja posestva, prevzem terjatve po Avstrijcu. A. J. pri Sv. D. Pri razmejitvi po prevratu je Vaše posestvo padlo v Avstrijo in ste avstrijski državljani. Želite prodati Vaše posestvo, kupec pa, ki se zanj zanima, bi rad preje prodal svoje posestvo v Jugoslaviji, pri čemer pa mu interesent nudi le polovico kupnine v gotovini, ostanek pa bi naj ostal vknjižen. Vprašate, ali bi naj Vi prevzeli to hipoteko, odnosno terjatev Vašega kupca napram tretjemu kupcu in ali boste mogli to terjatev kot Avstrijec sodnim potom iztirjati. Nadalje, ali sme kupec Vašega posestva brez privolenja svojega dolžnika odstopiti svojo terjatev zoper njega Vam. — Kupec Vašega posestva sme brez privolenja svojega dolžnika odstopiti svojo terjatev Vam in boste Vi svobodno to terjatev mogli sodnim potom iztirjati, ker Avstriji uživajo v tem pogledu iste pravice. Ako dolžniku ne zaupate, se morate seve vknjižiti na njegovo posestvo, oziroma se naj vknjiži že kar Vaš kupec na dotično posestvo, seve na prvem mestu. Ako pa so že druge terjatve vknjižene, Vam svetujemo, da ne delate nikakih pogodb, dokler niso tiste terjatve zbrisane. V pogodbi morete svobodno določiti, da mora kupec-dolžnik izplačati ostanek kupnine Vaši nečakinji in da se naj hipoteka vknjiži kar v njeno korist.

Dolžnost dolžnika, ki hoče zaščito. O. A. P. V. Od leta 1931 dolgujete 25.000 D., plačali ste prvi obrok po uredbi, upnik se pa ne zgane, da bi Vam izdal novo zadolžnico. Vprašate, kaj naj storite, da dosežete zaščito, odnosno znižanje. — Upnik je dolžan sam, da Vam izroči novo zadolžnico za znižani dolg. Vam ni treba ničesar ukreniti in ne izgubite zaščite, ako plačujete obroke po uredbi.

Izplačilo dote. P. S. M. Vaš tast je leta 1926 izročil svoje posestvo Vašemu svaku. Svak je Vaši ženi obljubil 1000 Din dote. Sedaj je oče umrl, svak pa noče o obljubi ničesar vedeti. Vprašate, ali lahko iztožite obljubljenih 1000 Din. — Vaši ženi pritiče vsekakor nujna dedna pravica, vsled česar lahko v treh letih po smrti očetovi toži brata-dediča na izplačilo nujnega de-

leži, ki znaša polovico zakonitega. Iz obljube same pa brata sestra ne bi mogla tožiti, ako ne bi imela dedne pravice in bi torej bila obljuba le daritve. Ako se namreč pri daritvi stvari ne izroči takoj, velja obljuba daritve le, ako je podana v obliki notarskega zapisa.

Izvabljen podpis zavarovalne ponudbe. A. T. v R. Zavarovalni potnik Vas je nagovarjal, naj zavarujete svojo hišo. Vi na to niste hoteli pristati, pač pa ste podpisali neko listino, pri čemer ne veste, kaj je na njej stalo. Dobili ste nato zavarovalno polico, katero ste pa vrnil, češ, da ne morete plačevati premij. Vprašate, ali ste dolžni premije plačati. — Ker je premija malenkostna in se vsak skrben gospodar zavaruje zoper požar, Vam že iz tega razloga svetujemo, da premijo plačate. V tožbi bi najbrž potniku, ki bi nastopil kot priča, sodišče verjelo, da ste vedeli, da podpisate zavarovalno ponudbo. Ni namreč preveč verjetna Vaša trditev, da niste hoteli skleniti zavarovanja, a ste vzlic temu podpisali listino.

Terjatev obrtnice iz posojila. L. K. M. Č. Ako je obrtnica dala golo posojilo (ne morda blago na kredit), se njena terjatev zniža po zadnji uredbi, in sicer na polovico po stanju 20. aprila 1932. Za čas od 24. novembra 1933 do 26. septembra 1936 je dolžnik dolžan plačati le 1% obresti, od 27. septembra 1936 do 15. novembra 1936 3%. Neplačane obresti je prišteti znižani glavnici. Od dobljene vsote (v gornjem primeru 1124 Din) mora dolžnik plačati počenši s 16. novembrom 1936 skozi 12 let letno 9.80 Din od vsakih 100 Din, torej 110.15 Din. — Po zakonu je upnica dolžna, da izstavi dolžniku novo zadolžnico za znižani dolg. Ko jo bo izstavila, bo lahko takoj terjala dolžnika za prvi obrok, ki je zapadel 16. novembra 1936.

Prenos poti za 30 m. F. L. v K. Imate dve njivi, med njima se nahaja pašnik, po katerem ima pet posestnikov pravico voziti seno in otavo s svojih travnikov. Sedaj bi Vi radi njivi združili, pot pa preložili tako, da bi bila 30 m daljša. Vprašate, ali smete to storiti brez dovoljenja omejenih posestnikov. — Pot smete preložiti samolastno, ako bo še vedno povsem ustrezala potrebi služnostnih upravičencev; pod tem pogojem in če je svet enak (ne morda bolj strm) jo lahko po našem mnenju po-

daljšate za 30 m, ako je to v Vašo gospodarsko korist.

Podpora za nabavo steznika. K. G. Sv. J. Ste zadolžen posestnik, potrebovali bi ortopedski steznik za oporo hrbtenice in vprašate, kje bi mogli dobiti podporo za njegovo nabavo, ko stane 1800 Din. — Ni nam znan fond za take podpore. Morda iztakne banovina ali minister za socialno politiko kak vir.

Odplačila po 20. aprilu 1932 veljajo v celoti. J. L. P. Vprašate, ali se odplačila zaščitnih dolgov po 20. aprilu 1932 ravnotako vpoštevajo le do višine 50%, kot se zniža glavnica. — Ne; ta odplačila veljajo stoodstotno.

Začasno nesposoben mora čakati na poziv. M. T. L. Čeprav se čutite sedaj zdravega, ne morete po lastni želji zopet nastopiti vojaške službe, marveč morate čakati, da Vas vojaška oblast pozove. Prošnja ne bi pomagala.

Visoki odvetniški stroški. Ž. I. v B. Ker nam niste sporočili vrednosti spornega predmeta, Vam ne moremo povedati, ali je odvetnik zahteval previsoko nagrado, kajti slednja ni odvisna le od trajanja razprave.

Stara terjatev se zniža, novi dolg pa ne. A. N. pri Sv. P. Svoj prihranjeni denar ste pred letom 1932 posodili sorodniku, leta 1935 ste kupili posestvo na up. Žal uživa Vaš dolžnik zaščito, Vi je pa za svoj novi dolg ne morete doseči. Tudi ni dolžna Priy. agrarna banka prevzeti v poplačilo Vašega dolga. Vašo terjatev zoper sorodnika-dolžnika.

Premestitev meje po 60 letih (T. Š. v R.) ni dopustna brez sporazuma obeh mejašev, ako sta bila doslej lastninska prednika z njo zadovoljna.

Sprememba pogodbe glede hmelja. V. I. Ob sklepanju izročilne pogodbe s svojim sinom in snaho ste se ustno dogovorili, da si obdržite hasnovanje parcele s hmeljem; s sinom bi delili izkupiček za hmelj le, ako bi Vam pomagal pri obdelovanju. V pogodbo se je pa zapisalo, da pripade hmelj vsakemu do polovice. Ko ste temu zapisu ugovarjali, je sin izjavil, da je vseeno, kaj se zapiše, češ, da pripada ves hmelj vsekakor Vam. Sedaj pa sin in snaha tajita ustni dogovor in se sklicujeta le na zapisano. Vprašate, ali je mogoče pismeno pogodbo predelati. — Vsekakor smete zahtevati popravilo pogodbe; v eventuelni pravdi bo sodišče odločilo, komu gre vera.

Sicer pa se lahko držite ustnega dogovora, saj je sin rekel, da velja, čeprav se je drugače zapisalo. Ako bi Vam branil prodati ves pridelek hmelja, odnosno kratil pravico do celega izkupička, ga lahko iztožite.

Dedščina. F. Š. Dedščino, katero dolgujete sestri — čeprav že od leta 1931 — morate izplačati v celoti in takoj, ker zaščita tu ne velja.

Če ni določena višina plače, velja primerna. T. Š. S. Svoji hčeri, ki Vam že osem let gospodnji, ste obljubili plačo. Vprašate, ali Vas more iztožiti, ko niste dali nič pismenega in tudi ne določili višine. — Ustna obljuba velja. Plaćati morate primerno plačo, torej toliko, kolikor dobivajo drugi v Vašem okolišu povprečno za enako delo.

Odstop njive za dolg. Š. A. v L. Izpred leta 1932 ste dolgovali Posojilnici 15.000 Din. Hoteli ste odprodati njivo, da bi odplačali del dolga, a je načelnik Posojilnice zahteval, da njivo odstopite njemu in se bo zato od Vašega dolga odpisalo 11.704 Din. Zgodilo se je to aprila 1936. Ako njive ne bi bili odstopili načelniku, marveč jo šele danes prodali, bi z ozirom na znižanje dolga za 50% z izkupičkom lahko pla-

Gospodarska obvestila.

Na banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru prične novo šolsko leto dne 15. septembra. Šola je dvoletna ter ima internat za 60 gojencev in 112 ha veliko posestvo z vsemi kmetijskimi panogami in potrebnimi gospodarskimi objekti. Za sprejem je potrebna starost najmanj 16 let ter z dobrim uspehom dovršena osnovna šola. Kmečki sinovi, ki ostanejo po končani kmetijski šoli doma, imajo pri sprejemu prednost. Mesečna vzdrževalnina se določa po premoženjskih razmerah prosilcev ter znaša od 25 do največ 300 Din. Prošnje za sprejem (banovinski kolek za 10 Din) je poslati ravnateljstvu najkasneje do 15. julija ter priložiti: 1. krstni list; 2. domovnico; 3. odpustnico, odnosno zadnje šolsko spričevalo; 4. spričevalo o n ravnosti pri onih prosilcih, ki ne vstopijo v zavod neposredno iz kake druge šole; 5. obvezno izjavo staršev, odnosno varuha, da bodo krili stroške šolanja; 6. obvezno izjavo staršev ali varuha, ki računajo na banovinsko ali kako drugo štipendijo iz javnih sredstev, da bo njih sin ali varova-

nec ostal pozneje na domačem posestvu, v nasprotnem slučaju pa da povrnejo zavodu sprejete zneske podpore iz javnih sredstev. Izjavi pod 5. in 6. je kolkovati z banovinskim kolekom za 4 Din. Pridni sinovi manj premožnih posestnikov, ki reflektirajo na znižanje mesečne vzdrževalnine in žele banovinsko štipendijo ali štipendijo okrajnega kmetijskega odbora, morajo priložiti tudi premoženjski izkaz z uradno navedbo višine zemljiškega davka ter gospodarskega stanja staršev, odnosno varuha. Taki prosilci naj zaprosijo istočasno za primerno štipendijo pri svojem okrajnem kmetijskem odboru. Podrobnejša pojasnila daje na željo ravnateljstvo.

Tržna poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 29. maja so pripeljali 31 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 11 do 13 Din, slanina 14—15. Kmetje so pripeljali 12 voz sena 35—40, 2 lucerne 30—35, 4 škopa 0.75—1, 3 slame 24—25 ter 29 vreč čebule 3—4.50. Česen 5—7, inozemski fižol v stročju 12—14, glavната solata 6 do 8, grah v stročju 4—7, luščen 7.50, hren 6—7, novi krompir 5—6, kumarce 2—6, 1 kg šparglja 10. Črešnje 6—16, jabolka 10—18, suhe slive 7—9, luščeni orehi 20 do 22, celi 7—8; ajda 1.25, ajdovo pšeno 3—4, fižol 1.50—3, grah 1.25—1.50, ječmen 1—1.50, oves 0.75—1, proso 1.50, proseno pšeno 3—4, pšenica 1.50—1.75, rž 1.50. Čajno maslo 28—30, mleko 1.50—2, smetana 8—10, sirovo maslo 20—24. Prinesli so 2 gosi 30—35, 144 kokoši 20—25, 16 kozličkov 35, 886 piščančev 20—65, 2 purana 35—45, 32 rac 15—20, 28 domačih zajcev 3—25.

Mariborski živinski sejem 25. maja. Prignanih je bilo 7 konj, 9 bikov, 60 volov, 447 krav, 9 telet, skupaj 532 komadov. Povprečne cene so bile: debeli voli 4—5.50, poldebeli 3.75—5, plemenski 3.30—4.50, bikli za klanje 3.20—4.75, klavne krave debele 3.60—4.80, plemenske krave 3—4, krave za klobasarje 2—3, molzne krave 3 do 3.75, breje krave 3—3.40, mlada živina 4—5.60, teleta 5—6.50. Prodanih je bilo 286 komadov. — Mesne cene v Mariboru: volovsko meso I. 10—12, II. 8—10, meso od bikov, krav in telic 5—10, telečje meso I. vrste 10—12, II. 8—10, sveže svinjsko meso 10—14 Din.